

164

Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
ul. Ceglana 35, 40-514 Katowice

INFORMACJA I ZGODA NA WYKONANIE BADANIA TOMOGRAFII KOMPUTEROWEJ (TK) ORAZ PODANIE ŚRODKA KONTRASTOWEGO

Imię i nazwisko pacjenta/pacjentki:

PESEL:

CZĘŚĆ 1- INFORMACJA

Tomografia komputerowa (TK) jest to specjalistyczne badanie obrazowe podczas którego prześwietla się część ciała pacjenta promieniowaniem rentgenowskimi (RTG), co pozwala na ocenę narządów wewnętrznych w różnych płaszczyznach przez lekarza Radiologa. Zgodnie z wymogami Prawa Atomowego każdy pacjent – również ten, który wykonuje badanie prywatnie - musi posiadać skierowanie od lekarza (dotyczy to badania TK wykonywanego poza programem skryningowym).

Dawka promieniowania jaką pacjent otrzymuje podczas jednego badania TK nie jest szkodliwa dla zdrowia dorosłego człowieka.

Jednakże przeciwwskazaniem do wykonania badania TK jest ciąża, z uwagi na duże ryzyko uszkodzenia płodu. Pacjentka ma obowiązek poinformować personel medyczny o tym, że jest w ciąży lub może być w ciąży.

Również dzieci do lat 16, które zgłaszają się na badanie TK, powinny posiadać Książeczkę Zdrowia Dziecka, albowiem każde badanie TK wykonywane u dziecka powinno być w niej odnotowane z podaniem dawki, w celu monitorowania ilości wykonywanych badań z użyciem promieniowania jonizującego.

PRZYGOTOWANIE DO BADANIA TK

Do badania należy ubrać się w wygodną odzież, bez metalowych dodatków oraz zdjąć biżuterię, okulary, aparat słuchowy, niestałe protezy zębowe. Jeśli osoba badana przyjmuje leki na stałe, to powinna je przyjąć w dniu badania, popijając małą ilością wody.

Pacjent do badania z kontrastem powinien zgłosić się na czczo, tzn. 5 godzin bez jedzenia i 2 godziny bez picia. W związku ze stosowaniem dożylnym środków kontrastowych, które są wydalane przez nerki, pacjent zgłaszający się na badanie TK bezwzględnie musi posiadać aktualne badanie poziomu kreatyniny i być dobrze nawodniony. Wynik kreatyniny powinien mieścić się w granicach normy.

Nie dotyczy to pacjentów ze skierowaniami na badania TK bez dożylnego podania środka kontrastującego.

PRZEPROWADZENIE BADANIA TK

Badanie jest wykonywane przez technika elektroradiologii, pod nadzorem lekarza Radiologa. Pacjent nie musi rozbierać się do badania, natomiast konieczne jest zdjęcie części garderoby zawierających elementy metalowe w obrębie prześwietlanej części ciała oraz utrudniających dostęp do żyły lub odbytu (jeśli konieczne jest doodbytnicze podanie kontrastu lub powietrza - w kolonografii TK). Pacjent układany jest na ruchomym stole, który automatycznie wjeżdża do środka aparatu TK (tzw. Gantry). Pacjent przez cały czas badania pozostaje w kontakcie i pod nadzorem personelu medycznego wykonującego badanie.

W czasie badania pacjent powinien leżeć możliwie nieruchomo, na bieżąco jest instruowany o sposobie zachowania (najczęściej pojawia się komenda głosowa aby nie oddychać w trakcie badania lub nie przetykać śliny), w celu uzyskania jak najlepszej jakości obrazu.

PODANIE ŚRODKA KONTRASTOWEGO I JEGO MOŻLIWE DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Większość badań planowych TK wykonywanych jest przed i po dożylnym podaniu środka kontrastowego, zazwyczaj na bazie Jodu. Jodowe środki cieniujące znacząco zwiększają wartość diagnostyczną badania TK, a w wielu przypadkach ich podanie decyduje o prawidłowym rozpoznaniu jednostki chorobowej.

Macie Państwo prawo nie wyrazić zgody na podanie środka kontrastowego, jednak w takich przypadkach wartość diagnostyczna badania będzie znacznie ograniczona.

Podanie środka kontrastowego wiąże się z założeniem wkłucia do żyły (wenflonu), a podczas podawania kontrastu może pojawić się uczucie ciepła lub zimna oraz parcia na pęcherz. W rzadkich przypadkach może dojść do powstania krwiaka, zakażenia w miejscu wkłucia lub zapalenia żyły. Po badaniu z użyciem środka kontrastowego pacjent pozostaje pod obserwacją przez około 30 min (z założonym wkłuciem), aby wykluczyć wczesne objawy uczuleniowe po podaniu kontrastu.

Oprócz dożylnie podawanych środków cieniujących, niektóre badania wymagają zakontrastowania światła przewodu pokarmowego. Są to z reguły badania mające na celu ocenę przewodu pokarmowego (przełyku, żołądka dwunastnicy, jelita grubego i cienkiego). Decyzje o rodzaju, sposobie i ilości preparatu podawanego doustnie i/lub doodbytniczo podejmuje lekarz radiolog przed badaniem, na podstawie danych zawartych w skierowaniu na badanie TK, ewentualnie po zapoznaniu się w wynikami wcześniejszych badań pacjenta.

Pacjentki karmiące nie powinny karmić przez 24h po badaniu (jeśli badanie wykonano z użyciem środka kontrastowego).

Z uwagi na fakt, iż kontrast wydalany jest przez nerki, bezpośrednio po badaniu z podaniem kontrastu należy pić dużo płynów przez 48h.

POWIKŁANIA I DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Środki kontrastowe stosowane w badaniu TK mogą powodować występowanie działań niepożądanych lub powikłań. Działania niepożądane związane ze stosowaniem tych środków są zwykle łagodne i krótkotrwałe, a w rzadkich przypadkach mogą wystąpić późne reakcje uczuleniowe. Istnieje nieduże ryzyko wystąpienia reakcji alergicznej, która może spowodować wstrząs anafilaktyczny.

Zwiększone prawdopodobieństwo występowania działań niepożądanych po podaniu kontrastu może wystąpić u pacjentów ze skłonnościami alergicznymi oraz u pacjentów z wcześniejszą reakcją alergiczną na podanie kontrastu zawierającego Jod stosowanego w badaniach TK.

Wczesne objawy pojawiają się zazwyczaj już w trakcie badania bądź w przeciągu 30 minut od podania kontrastu należą. Do wczesnych objawów należą:

- zaczerwienienia skóry, wysypka lub pokrzywka,
- uczucia gorąca/chłodu, potliwość
- obrzęki (skóry, twarzy, krtani, powiek, kończyn)
- nudności lub/i wymioty
- bóle lub/i zawroty głowy
- kołatania serca (tachykardia)
- zasłabnięcia lub/i omdlenia
- duszności lub/i drgawki
- skurcz oskrzeli
- obrzęk płuc

W każdym przypadku należy natychmiast poinformować personel medyczny o wystąpieniu jakichkolwiek objawów nietolerancji środka kontrastowego.

Również jeżeli kiedykolwiek w przeszłości wystąpiły reakcje niepożądane lub niepokojące objawy po podaniu kontrastu, powinny zostać zgłoszone personelowi medycznemu przed wykonaniem badania.

W skrajnie rzadkich przypadkach (1 na 100 000 dla kontrastów niejodowych i 3 na 100 000 dla kontrastów jodowych) może dojść do wstrząsu anafilaktycznego, skutkującego zatrzymaniem krążenia lub oddychania, a nawet zgonu.

Po podaniu środków cieniujących mogą wystąpić również późne reakcje uczuleniowe, które mogą ujawnić się w okresie od 1 godziny do tygodnia czasu od podania kontrastu. Zwykle są to objawy skórne lub grypopodobne z gorączką, bólami stawowymi i dreszczami.

Jeśli stwierdzicie państwo wystąpienie u siebie jakichkolwiek niepokojących objawów, proszę niezwłocznie zgłosić się do lekarza rodzinnego z wynikiem badania TK, w którym jest informacja o tym jaki kontrast został podany. Po tygodniu lub nieco później mogą pojawić się objawy niepożądane ze strony tarczycy. Mogą to być zarówno objawy o charakterze nadczynności tarczycy jak i (rzadziej) niedoczynności. Pacjenci z jawną nadczynnością tarczycy powinni zostać przygotowani do dożylnego podania środka kontrastowego zawierającego jod przez endokrynologa. Z opóźnieniem może pojawić się również uszkodzenie funkcji nerek. Wystąpieniu tego powikłania sprzyjają m. in. wyjściowy wysoki poziom kreatyniny we krwi (zwłaszcza u pacjentów z wieloletnią cukrzycą), odwodnienie – dlatego bardzo ważne jest to aby wypić dużą ilość płynów (w dniu badania i kolejno dwa dni po badaniu), zastoinowa niewydolność serca, dna moczanowa, wiek powyżej 70 roku życia, jednocześnie stosowanie leków uszkadzających nerki – konieczne jest zaprzestanie ich stosowania co najmniej 24 do 48 godzin przed i po badaniu.

INFORMACJE, KTÓRE NALEŻY ZGŁOSIĆ W PRACOWNI TK PRZED BADANIEM

W dniu zgłoszenia się na badanie należy zabrać ze sobą wyniki oraz klisze lub płyty CD na których znajdują się obrazy z poprzednich badań obrazowych TK, MR, MMG, RTG,USG oraz dokumentację medyczną z badań endoskopowych, karty konsultacyjne – szczególnie gdy badanie dotyczy tego samego rozpoznania lub tej samej okolicy badanej.

Nadto przed wykonaniem badania Pacjent powinien zgłosić personelowi medycznemu:

- wszelkie rozpoznane alergie lub wystąpienie w przeszłości jakichkolwiek reakcji uczuleniowych na leki,
- rozpoznane choroby przewlekłe, w szczególności astma oskrzelowa, cukrzyca, nadczynność tarczycy,
- jakie leki przyjmuje na stałe, a zwłaszcza: biguanidy (Metformina), leki nefrotoksyczne, niesterydowe leki przeciwzapalne, Cyklosporyna, Cisplatina, Aminoglikozydy, Beta-blokery, Interleukina-2.

PRZECIWWSKAZANIA DO WYKONANIA BADANIA TK

Badanie TK może być przeprowadzone u każdego pacjenta w stanie zagrożenia życia, nawet u kobiet w ciąży. Istnieją natomiast względne i bezwzględne przeciwwskazania do stosowania jodowych środków kontrastowych.

Bezwzględne przeciwwskazania do podania środka środków cieniujących

Bezwzględnym przeciwwskazaniem do stosowania jodowych środków cieniujących: niewyrównana nadczynność tarczycy, wole guzowe, choroba Graves-Basedowa. Nawet jeżeli poziomy hormonów tarczycy są w normie, nie należy wykonywać badań obrazowych z podaniem jodowych środków kontrastowych w ciągu dwóch miesięcy przed planowanym podaniem radio-jodu. Nie powinno wykonywać się badań scyntygraficznych tarczycy przez dwa miesiące po badaniu z do-naczyniowym użyciem kontrastu jodowego (pacjent z nadczynnością tarczycy w wywiadzie powinien zgłosić się z aktualnym wynikiem TSH). Każde inne badanie scyntygraficzne można wykonać najwcześniej 24 godziny po dożylnym podaniu kontrastu.

Względne przeciwwskazania do podania środków kontrastowych

Względnym przeciwwskazania do podania środków kontrastowych są: podejrzenie ostrego krwotoku wewnątrzczaszkowego, paraproteinemie, szpiczak mnogi, ciężkie uszkodzenie wątroby i nerek. W przypadku stwierdzonej wcześniej nadwrażliwości na kontrast, badanie wykonuje się z podaniem środka cieniującego po premedykacji przeciwuczuleniowej – zazwyczaj przeprowadzonej w warunkach szpitalnych.

.....
Data i czytelny podpis pacjenta i/lub opiekuna

CZĘŚĆ 2 – OŚWIADCZENIE PACJENTA

1. Zostałam/zostałem szczegółowo poinformowana/poinformowany o podejrzanym schorzeniu oraz proponowanym badaniu. Wiem na czym to badanie ma polegać, jaki będzie jego zakres i przebieg, jaki jest jego cel i oczekiwany wynik oraz rokowania z nim związane.
2. Zostałam/zostałem szczegółowo poinformowana/poinformowany o ryzyku i zagrożeniach związanych z przeprowadzeniem badania, a także ewentualnych, dających się przewidzieć konsekwencjach zarówno przebiegu jak i wyniku badania.
3. Miałam/miałem możliwość zadawania pytań lekarzowi i przedstawienia swoich wątpliwości, a na zadane pytania i przedstawione wątpliwości uzyskałam/uzyskałem zrozumiałe i wyczerpujące odpowiedzi oraz wyjaśnienia.
4. W historii choroby oraz podczas wywiadu i przeprowadzonych badań ujawniłam/ujawniłem wszystkie znane mi schorzenia i dolegliwości, zarazem nie zataiłam/nie zataiłem istotnych informacji dotyczących stanu zdrowia oraz przebytych chorób.
5. Poinformowano mnie o konieczności odpowiedniego postępowania po przeprowadzeniu badania i zobowiązuje się dokładnie przestrzegać zaleceń i wizyt kontrolnych.
6. Pouczono mnie o ograniczonej wartości diagnostycznej badania TK, w przypadku nie wyrażenia zgody na podanie środka kontrastowego.

CZĘŚĆ 3 – ZGODA PACJENTA

1. Zapoznałam/zapoznałem się z powyższą informacją dla pacjenta i zrozumiałam/zrozumiałem jej treść
2. Jestem poinformowana /poinformowany o ewentualnych skutkach tego badania i wyrażam zgodę na wykonanie badania TK.
3. Zgadzam się na badanie TK z dożylnym podaniem środka kontrastowego **TAK** **NIE**
4. Zgadzam się na badanie TK bez dożylnego podania środka kontrastowego **TAK** **NIE**

.....
Data i czytelny podpis pacjenta i/lub opiekuna

.....
Data i podpis (pieczętka) lekarza

CZĘŚĆ 4 – OŚWIADCZENIE dot. ewentualnej ciąży (wypełniają wyłącznie pacjentki miesiączkujące)

Oświadczam, że według mojej wiedzy w dniu badania TK:

JESTEM W CIĄŻY

NIE JESTEM W CIĄŻY

PODEJRZEWAM, ŻE MOGĘ BYĆ W CIĄŻY

.....
Data i czytelny podpis pacjentki

.....
Data i czytelny podpis (pieczętka) lekarza

Nie zgadzam się na proponowane mi badanie. Zostałem/am poinformowany/a o możliwych negatywnych konsekwencjach takiej decyzji dla mojego zdrowia i życia.

.....
Data, podpis, pieczętka lekarza

.....
Podpis pacjenta i/lub opiekuna prawnego

Wydanie 3 | Obowiązuje od 02.11.2023